

Қазақстан Республикасы экология және
табиғи ресурстар министрлігі

«Қазгидромет» РМК

Тау өзендері бойынша гидрометеорологиялық ақпараттар №38
(Жаңбыр генезисті сел қауіптілігінің күнделікті бюллетені)

«27» маусымға 2024 ж.

(бюллетеннің әрекет ету аралығы «26» маусым күні 20 сағаттан «27» маусым күні 20 сағ. дейін 2024 ж.)

құрастырылған уақыты: 26.06.2024 ж.

Мекен жайы : Астана қ., Мәңгілік ел, 11/1
Алматы қ., Абай көшесі, 32

Кезекші синоптик:	Саханова А.	тел.: 8(7172) 79-83-75	e-mail: ukpp@meteo.kz
Кезекші инженер-гидролог:	Букабаева А.	тел.: 8(7172) 79-83-94	e-mail: ugpastana@meteo.kz
СҮЗСББ басшысы:	Яфязова Р.	тел.: 8(727) 267-53-38	e-mail: seli@meteo.kz

**2024 жылғы «27» маусымға
ҚР таулы аудандары бойынша ауа-райы болжамы**

Іле Алатау	Кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай күтіледі. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 18 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 25-30 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 10-15, күндіз 20-25 градус жылы.
Күнгей Алатау	Кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай күтіледі. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 18 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 25-30 градус жылы.
Теріскей Алатау	Кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай күтіледі. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 9-14, найзағай кезінде екпіні 18 м/с. Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 27-32 градус жылы.
Жетісу Алатау	Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай күтіледі. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14 м/с. 2000 м: Ауа температурасы түнде 13-18, күндіз 20-25 градус жылы. 3000 м: Ауа температурасы түнде 12-17, күндіз 18-23 градус жылы.
Қырғыз Алатау	Күндіз өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай күтіледі. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 14-19, күндіз 29-34 градус жылы.
Талас Алатау (Жамбыл облысы)	Күндіз өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай күтіледі. Солтүстік-шығыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 14-19, күндіз 29-34 градус жылы.
Талас Алатау (Түркістан облысы)	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 11-16, күндіз 24-29 градус жылы.
Өгем жотасы	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-батыстан жел соғады, күші 8-13 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 27-32 градус жылы.
Маңғыстау таулары	Кей жерлерде жаңбыр, найзағай, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-20,0 мм), бұршақ, дауыл күтіледі. Солтүстік-батыстан, батыстан жел соғады, күші 9-14, кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 15-20, күндіз 20-25 градус жылы.
Сауыр	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-батыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 16-21, күндіз 28-33 градус жылы.
Тарбағатай	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-шығысқа ауысады, күші 9-14, күндіз кей жерлерде 15-20 м/с. Ауа температурасы түнде 18-23 градус жылы, күндіз қатты ыстық 32-37 градус, кей жерлерде өте қатты ыстық 40 градус.
Қазақстандық Алтай	Жауын-шашынсыз. Оңтүстік-шығыстан соғатын жел солтүстік-батысқа ауысады, күші 9-14 м/с. Ауа температурасы түнде 18-23, кей жерлерде 13 градус жылы, күндіз қатты ыстық 32-37 градус, кей жерлерде 28 градус жылы.

2024 жылғы 26 маусымдағы жағдай бойынша Іле Алатауының таулы өзендеріне шолу

Өткен тәулікте Іле Алатауының таулы өзендерінде су деңгейінің ауытқуы байқалды. Мыңжылқы – Кіші Алматы ө., Сарысай ө. сағасынан төмен – Кіші Алматы ө., Көлден 1.1 км биіктікте – Үлкен Алматы ө., Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары – Үлкен Алматы ө., саға – Приходная ө. және Талғар қ. – Талғар ө. гидрологиялық бекеттерінде су деңгейі 3 см-ге дейін көтерілді. Температуралық фон 6 °С-тан 25 °С оң мән аралығында. 26 маусым күні сағат 5-те нөлдік изотерма 4641 м биіктікте болды.

**2024 ж. "26" маусымдағы
Іле Алатауының таулы өзендерінің режимі туралы мәліметтер**

№	Өзен	Пункт	Биіктік, м	Ауа температурасы, °С			Жауын-шашын, мм		Су деңгейі, см		Су өтімі, м ³ /с			Тәуліктегі су деңгейінің өзгерісі (8 сағ.), см	Лайлылық
				Макс. 25.06	Мин. 26.06	08 сағ. 26.06	Күндіз 25.06	Түнде 26.06	Орт. 25.06	08 сағ. 26.06	Орт. 25.06	Макс. 25.06	08 сағ. 26.06		
1	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС	3017	12.5	6.2										
2	Кіші Алматы	Мыңжылқы МС ГБ	3017			9.0			265	264				+1	*
3	Кіші Алматы	Тұйықсу а/б ГБ	2466			15.0			567	567				0	*
4	Кіші Алматы	Шымбұлақ МС	2200	21.6	13.6										
5	Кіші Алматы	Сарысай ө. сағасынан төмен ГБ	1928			19.0			280	280	3.01	3.08	3.08	+1	*
6	Кіші Алматы	Медеу ГБ	1700			19.0			120	119				0	*
7	Батарейка	Просвещенец д/ү ГБ	1569			22.0			53	53	0.20	0.20	0.20	0	*
8	Кіші Алматы	Алматы қ. ГБ	1179			22.0			197	195	3.39	3.48	3.13	-1	*
9	Бұтақ	Бұтақ а. ГБ	1475			22.0			255	255				0	*
10	Үлкен Алматы	Көлден 1.1 км биіктікте ГБ	2654			17.0			321	320	4.89	5.84	4.65	+2	*
11	Үлкен Алматы	Проходной ө. сағасынан 2 км жоғары ГБ	1471			25.0			276	277				+2	*
12	Құмбел	саға ГБ	2150			18.0			97	97				0	*
13	Проходная	саға ГБ	1422			22.0			284	286	2.47	2.52	2.70	+3	*
14	Терісбұтақ	саға ГБ	1362			20.0			217	217	1.64	1.64	1.64	0	*
15	Қаскелен	Қаскелен қ. ГБ	1133			23.0			301	300	8.04	8.12	7.96	0	*
16	Түрген	Таутүрген а. ГБ	1054			25.0			139	133	23.13	25.72	19.35	-10	1
17	Есік	Есік қ. ГБ	1279			23.0			222	222				0	*
18	Талғар	Талғар қ. ГБ	1199			23.0			203	203				+1	2
19	Үлкен Алматы көлі	Көлдің солтүстік жағалауындағы ГБ	2500	17.5	10.2				-28	-17				+14	*
20	Баянкөл	Баянкөл а. ГБ				13.0			127	116				-3	3
21	Көктал	Аралтөбе а. ГБ				19.0			264	262	29.1	29.1	27.5	-2	*
22	Мерке	Улбугуй қыс. ГБ							129	129	4.85	5.08	4.93	-1	*

Ескертпе:

* - деректер жоқ

«27» маусымға 2024 ж.

Қазақстанның таулы аумағына жаңбыр генезисті сел қауіптілігі туралы кеңес беру

Облыстар	Сел қауіпті аудандар	Гидрометеорологиялық жағдай
Алматы	Іле Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. Нөлдік изотерма сағат 5-те 4641 м биіктікте болды. Орта таулы аймақта топырақ ылғалдылығының төмендеуі жалғасуда және критериялды мәніне жақын. Кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Күнгеі Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. Кей жерлерде аздаған жаңбыр (0,0-0,9 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Теріскей Алатау	
Жетісу	Жетісу Алатауы	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жоғары. Күндіз кей жерлерде жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Жамбыл	Қырғыз Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. Күндіз өткінші жаңбыр (1,0-3,0 мм), найзағай күтіледі. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Талас Алатауы	
Түркістан	Талас Алатауы	Үздіксіз маусымдық қар сызығы жоқ, қар дақтары жатыр. Мұздықтардың еруі жоғары. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Өгем жотасы	
Маңғыстау	Маңғыстау таулары	Кей жерлерде жаңбыр, найзағай, кей уақыттарда қатты жаңбыр (1,0-20,0 мм), бұршақ, дауыл күтіледі. Қарқынды ұзақ жауын-шашындар түскен кезде сел түзілуі мүмкін. Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтаңыз.
Абай	Тарбағатай	Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
Шығыс Қазақстан	Сауыр	Маусымдық қар сызығы 3000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысымен мұздықтардың еруі жоғары. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.
	Қазақстандық Алтай	Маусымдық қар сызығы 2000 м биіктіктен жоғары орналасқан. Қар жамылғысының еруі жоғары. Жауын-шашынсыз. Жаңбыр генезисті сел қауіптілігі жоқ.

Сел қауіптілігінің деңгейі (5 Қосымша).

!!! Ескерту: Сел қауіпті ауданда тәртіп ережесін сақтаңыз (6 Қосымша).

Сел қауіптілігінің деңгейі

Сел қауіптілігінің деңгейлері	Сел қауіптілігінің деңгейін анықтайтын факторлар	Сел үдерісінің даму ықтималдылығы	Қауіптілік дәрежесі	Қорғау шаралары
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығының жоғары мәндері</p>	<p>Негізгі өзен аңғарында сел үдерісінің даму ықтималдығының жоғары болуы және негізінен таулардан шыға берісте сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында және таулардан шыға берісте орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне үлкен қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Маусымдық қар сызығы жағдайының, ауа температурасының, топырақ ылғалдылығының, болжанатын сұйық жауын-шашынның мөлшерінің жоғары мәндері</p>	<p>Селдің негізгі өзен аңғарына шығу ықтималдығы және онда сел массасының шөгуі</p>	<p>Өзен аңғарында орналасқан халық пен шаруашылық объектілеріне потенциалды қауіптілік</p>	<p>Халықты, мемлекеттік және шаруашылық басқару органдарын құлақтандыру</p>
	<p>Сел қалыптасуының потенциалды ошақтары болған кезде төмен таулы аймақтағы салыстырмалы түрде төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның қарқындылығы мен ұзақтығы</p>	<p>Селдің пайда болу ықтималдығы шамалы</p>	<p>Төмен таулы аймақтағы селдің пайда болу аймағындағы адамдар үшін потенциалды қауіптілік</p>	<p>Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелерін сақтау, «Абайлаңыз, сел қауіптілігі бар телім» ескерту қалқандарын назарға алу</p>
	<p>Төмен ауа температурасы, топырақтың ылғалдылығы, сұйық жауын-шашынның, сел пайда болу ошақтарының болмауы</p>	<p>Селдің қалыптасу жағдайлары жоқ</p>	<p>Қауіптілік жоқ</p>	

Ақпаратты пайдалану кезінде "Қазгидромет" РМК-ға сілтеме міндетті

Сел қауіптілігінің белгілері және Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

Тауларға баруды және тауда болуды жоспарлау кезінде ауа райы болжамын ескеру және дауылды ескертулерді қадағалау, сұрапыл апат қауіптілігіне уақытылы әрекет ету қажет.

Сел ағынының тереңдігі 40-50 м жетуі мүмкін (әсіресе арнаның бұрылыстарында), ағынның қозғалу жылдамдығы-5-10 м/с және одан жоғары (жекелеген жағдайларда 15-20 м/с дейін) болады. Егер адам сел ағынына түссе, өлімге алып келуі сөзсіз, сондықтан қауіпсіздік шараларын сақтау ерекше мәнге ие болады.

Қатты жауын-шашынның түсуінен туындаған сел қауіптілігінің белгілері

- ✓ Өзендегі судың шығыны мен лайлылығының күрт артуы.
- ✓ Өзен арнасының жоғарғы бөлігінде балшық шаңы бұлтының және гүрілдің пайда болуы.
- ✓ Селге жақын жерде топырақ беткейін шайқау.

Сел қауіптілігі бар аймақта тәртіп ережелері

- ✓ Өзен арнасына (жайылмасына), құрғақ арнаға және көл бөгетіне жақын жерде демалуға және шатырлы лагерь құруға болмайды.
- ✓ Бақылаушыны алға қойыңыз, сонда ол алда не болып жатқанын көреді және төнген қауіп туралы ескертеді, сонымен қатар өзеннен су алуға барғанда.
- ✓ Сұйық жауын-шашынның қарқынды түсуі және сел қауіптілігінің басқа да белгілері кезінде өзен арнасынан (жайылмасынан), құрғақ арнадан алыстау және аңғардың баурайы бойынша 40-50 м жоғары көтерілу.
- ✓ Сел өткен кезде одан өзен арнасының бойымен қашуға болмайды, аңғардың баурайы бойымен 40-50 м жоғары көтерілу керек (сел тасқынынан тастар ұшуы мүмкін).
- ✓ Тік жартастар мен тік беткейлердің астында тоқтамаңыз (топырақ беткейінің шайқалуынан, сел жақын жерде, құламалар мен тастың түсуі болуы мүмкін).
- ✓ Сел өткеннен кейін өзен арнасына түспеу, өйткені арнада сел қайта қалыптасу мүмкін.
- ✓ Сел жүріп өткеннен соң беткейлердің сырғуынан, үзілген немесе салбырап тұрған электр сымдарынан, бүлінген газ магистралынан абай болған жөн.